Papur Pwyllgor Llywodraeth Cymru: Ymchwiliad Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu i Radio:

Pwysigrwydd ymchwiliad y Pwyllgor

Mae Llywodraeth Cymru yn croesawu ymchwiliad y Pwyllgor i radio yng Nghymru. Yn aml iawn, mae radio yn cael ei anwybyddu yn y drafodaeth ynghylch dyfodol darlledu yng Nghymru. Adlewyrchwyd pwysigrwydd y sector radio yng Nghymru yn Adroddiad Ofcom ar y Farchnad Gyfathrebu ar gyfer 2017. Fe wnaeth yr adroddiad nodi bod gwasanaethau radio yn cyrraedd 91.6% o oedolion yng Nghymru, sef y ganran uchaf ymhlith holl wledydd y DU – y cyfartaledd ar draws y DU oedd 89.6%. Hefyd, gwrandawyr yng Nghymru oedd yn gwrando ar y radio am y cyfnod hiraf bob wythnos o gymharu â'r DU gyfan, sef 22.7 o oriau yr wythnos ar gyfartaledd, y ffigur uchaf ers 2012 – y cyfartaledd ar draws y DU oedd 21.4 o oriau.

Radio Digidol

Rydym yn cydnabod bod y rhwydwaith DAB wedi gwella mewn rhai rhannau o Gymru yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ac rydym yn annog Ofcom i barhau i gydweithio â rhanddeiliaid perthnasol, gan gynnwys y BBC, i sicrhau y bydd hyn yn parhau. Fodd bynnag, nid yw safbwynt Llywodraeth Cymru mewn perthynas â throi at radio digidol wedi newid. Mae Llywodraeth Cymru wedi pwysleisio'n gyson na fyddem o blaid troi at radio digidol oni bai bod yna warant y byddai DAB ar gael i 97% o bobl Cymru o leiaf. Ni ddylai'r gwasanaeth DAB yng Nghymru fod yn waeth na'r gwasanaeth radio AM/FM sydd gennym ar hyn o bryd a dylai fod ar gael mewn ardaloedd lle mai dim ond ar y sbectrwm AM y gellir derbyn y gorsafoedd radio cenedlaethol ar hyn o bryd.

Er bod y rhwydwaith DAB wedi gwella mewn rhai rhannau o Gymru, mae llawer o waith i'w wneud o hyd cyn y byddai'n briodol ystyried troi at radio digidol yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i bryderu, hyd yn oed pan fodlonir y meini prawf arfaethedig ar gyfer troi at radio digidol ar lefel y DU, ei bod yn sicr bron y byddai'r rhwydwaith DAB a fyddai ar gael yng Nghymru yn sylweddol is.

Radio Cymunedol

Mae gorsafoedd radio cymunedol ledled Cymru yn darparu gwasanaeth allweddol ar gyfer trigolion lleol, drwy adlewyrchu'r materion sy'n effeithio ar bobl a'u cymunedau.

Rhwng 2008 a 2014, fe wnaeth Llywodraeth Cymru ariannu Cronfa Radio Cymunedol i gefnogi gorsafoedd radio cymunedol ar draws Cymru yr oedd ganddynt drwyddedau radio cymunedol a ddyfarnwyd iddynt gan Ofcom. Oherwydd toriadau i gyllidebau ar draws y portffolio Diwylliant a Chwaraeon bryd hynny, roedd rhaid gwneud penderfyniadau anodd ynghylch cyllido, ac yn anffodus felly, daeth y Gronfa i ben.

Radio Masnachol

Dylid cydnabod pwysigrwydd radio masnachol yng Nghymru hefyd. Mae'r sector radio masnachol yn gwneud cyfraniad hanfodol wrth inni ystyried pwysigrwydd sicrhau bod dewis o wasanaethau yng Nghymru.

Fel Llywodraeth, ni fyddem yn dymuno gweld y rheolau lleolrwydd cyfredol ar radio masnachol yn cael eu llacio ymhellach neu'n cael eu dileu. Mae'n hanfodol bod lefel briodol o ddarpariaeth leol, yn benodol, newyddion lleol. Mae hyn hyd yn oed yn bwysicach yng Nghymru o ystyried gwendid y cyfryngau print yng Nghymru a'r diffyg sylw i faterion Cymreig ym mhapurau newyddion y DU.

Gorsafoedd Radio y BBC

Yn yr un modd ag y mae rhaglenni teledu BBC Cymru Wales yn bwysig, rydym yn cydnabod y rolau sy'n dal i fod gan Radio Wales a Radio Cymru i ddarparu gwasanaethau hanfodol ar gyfer dinasyddion Cymru.

Rydym hefyd yn croesawu'r ymrwymiad ar draws y ddau wasanaeth i gyfuno straeon newyddion lleol a rhyngwladol. Mae hyn yn tanlinellu natur unigryw'r gwasanaethau newyddion a ddarperir gan y ddau wasanaeth radio cenedlaethol a gwerth y gwasanaeth a ddarperir ar gyfer gwrandawyr.

Fel Llywodraeth, rydym yn bryderus ynghylch y ffaith bod ystod y rhaglenni nad ydynt yn rhaglenni newyddion yn culhau yn gyffredinol. Rydym felly yn croesawu'r ffaith bod Radio Wales a Radio Cymru yn parhau i ddarparu ystod gynhwysfawr o raglenni nad ydynt yn rhaglenni newyddion. Yn wir, rydym yn ystyried ystod eang y rhaglenni a ddarperir gan y ddau wasanaeth yn elfennau canolog o'r gwasanaeth cyhoeddus a ddarperir ganddynt. Yn ein barn ni, dylid cynnal yr ystod honno, a'i chryfhau hefyd lle bo modd.

Mae gan radio gyfraniad hollbwysig o ran darparu llwyfan ar gyfer talent Cymru, er mwyn tynnu sylw ato a'i ddatblygu. Mae hyn yn berthnasol i'r gerddoriaeth ar y ddau wasanaeth ac, yn yr un modd, i awduron ac actorion. Mae i radio'r cryfder penodol o ganiatáu i bobl adrodd eu hanesion eu hunain. Mae'n hanfodol bod dau wasanaeth radio Cymru yn parhau i ymdrechu i adlewyrchu darlun mor eang â phosibl o fywyd yng Nghymru. Hyd yn oed wrth i lwyfannau digidol newydd amlhau, nid ydym yn diystyru rôl dra gwerthfawr radio yn hyn o beth.

Fel yn achos teledu, rydym yn pryderu bod Cymru yn benodol yn parhau i gael ei thangynrychioli ar brif rwydweithiau radio'r DU. Ymddengys mai ychydig iawn o'r rhaglenni a gomisiynir gan y BBC ar gyfer radio rhwydwaith y DU sy'n dod o Gymru. Hoffem weld mwy o raglenni'n cael eu comisiynu oddi wrth BBC Cymru Wales; dylai'r BBC osod targedau mwy ymestynnol yn hyn o beth.

Er bod gan y ddau wasanaeth radio cenedlaethol yng Nghymru rolau pwysig i'w chwarae fel ffynonellau gwybodaeth ac adloniant, mae Radio Cymru yn chwarae rôl ychwanegol o ran sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i ffynnu. Yn hyn o beth, mae ei rôl yn fwy na rôl darlledu yn unig. Rydym yn croesawu'r ffaith bod Radio Cymru 2 wedi'i sefydlu yn ystod y misoedd diwethaf i roi rhagor o ddewis i siaradwyr Cymraeg.

Hefyd, rydym yn croesawu'r bartneriaeth gryfach sydd wedi datblygu dros y blynyddoedd diwethaf rhwng Radio Cymru ac S4C. Dim ond un gwasanaeth radio Cymraeg ac un gwasanaeth teledu Cymraeg sydd yna o hyd. Mae'n hollbwysig felly fod y bartneriaeth rhwng y ddau wasanaeth hyn mor greadigol a chynhyrchiol â phosibl.

Rôl newydd Ofcom fel rheoleiddiwr allanol y BBC

Rydym yn cydnabod bod hwn yn gyfnod trosiannol i Ofcom mewn perthynas â'i rôl newydd fel rheoleiddiwr allanol y BBC, ac yn derbyn bod y rôl yn gymhleth ac yn eang ei chwmpas. Mae'n hanfodol bod y BBC yn cyflawni dros gyfod nesaf y Siarter o ran y mandad cryfach sydd ganddo a'i ddyletswyddau i bobl Cymru, yn ogystal â'r rheini sydd ganddo i wledydd a rhanbarthau eraill y DU. Mae hyn yn cynnwys rhaglenni radio'r BBC.

Yn ein hymateb diweddar i ymgynghoriad Ofcom ar ei Gynllun Blynyddol ar gyfer 2018-19, fe wnaethom fynegi pryder ynghylch nifer o agweddau ar rôl newydd Ofcom fel rheoleiddiwr allanol y BBC. Fe wnaeth Llywodraeth Cymru ddarparu ymateb manwl ym mis Gorffennaf 2017 i ymgynghoriad Ofcom ar ei Drwydded Weithredu gyntaf ar gyfer y BBC. Yn ein hymateb i'r ymgynghoriad, gwnaethom godi nifer o bryderon am y Drwydded ddrafft, gan annog Ofcom i fynd i'r afael â nhw er mwyn creu Trwydded derfynol a fyddai'n addas i'r diben. Roedd yn siom na chafodd y Drwydded ei diwygio i adlewyrchu nifer o welliannau pwysig a awgrymwyd ac a esboniwyd yn fanwl gan Lywodraeth Cymru yn ei hymateb i'r ymgynghoriad.

Byddwn yn parhau i gydweithio mewn ffordd adeiladol ag Ofcom, i sicrhau bod y BBC yn cael ei ddwyn i gyfrif yn briodol o ran cyflenwi ei wasanaethau. Bydd Llywodraeth Cymru a'r Cynulliad Cenedlaethol yn monitro cynnydd y BBC yn agos mewn perthynas â gofynion y Drwydded Weithredu.

Rydym yn croesawu'r sicrwydd a roddwyd gan Ofcom y bydd y Drwydded Weithredu a'r mesurau perfformiad yn datblygu dros amser a'i fod yn disgwyl i'r BBC barhau i wella o ran sut y mae'n cyflawni yn unol â'i gylch gwaith.

Y Gymraeg

Fel y nodir yn strategaeth *Cymraeg 2050: miliwn o siaradwyr Cymraeg*, mae'r cyfryngau darlledu wedi chwarae rhan allweddol yn ein hymdrechion i adfywio'r Gymraeg dros sawl degawd. Mae'n allweddol bod hyn yn parhau a bod y ddarpariaeth yn cynyddu, a byddwn yn gwneud popeth y gallwn i gefnogi a chynyddu'r ddarpariaeth Gymraeg, beth bynnag fo natur darpariaeth o'r fath yn y dyfodol.Yn y tymor byr byddwn yn defnyddio'n dylanwad i sicrhau bod y cynnig mewn cysylltiad â radio yn parhau i fod yn gyfoes ac yn berthnasol i siaradwyr Cymraeg o bob oed.

Wrth reswm mae cerddoriaeth Gymraeg wedi profi'n ddull cadarnhaol dros ben o hyrwyddo'r iaith a chodi ymwybyddiaeth ohoni. Un ffordd mae'r Llywodraeth wedi profi gwerth hyn yw drwy ymgyrch Dydd Miwsig Cymru (DMC).Cynhaliwyd DMC am y trydydd tro ddydd Gwener 9 Chwefror eleni. Drwy ddulliau PR, marchnata a chyfryngau cymdeithasol cyrhaeddodd yr ymgyrch 74 miliwn o bobl gyda'r

hashnodau #DyddMiwsigCymru a #WelshLanguageMusicDay Cymerodd 183 o fusnesau a 318 o ysgolion ran yn yr ymgyrch ledled Cymru, gyda nifer fawr o artistiaid Cymraeg yn perfformio. Dywedodd 74% o'r bobl yr holwyd iddynt bod y diwrnod wedi gwneud iddynt eisiau dysgu Cymraeg.

Mae Radio Cymru wrth gwrs yn gyfrwng hollbwysig i sicrhau bod cerddoriaeth gyfoes Gymraeg i'w chlywed gydol y flwyddyn.

Pan fydd trwyddedau teledu a radio yn cael eu dyfarnu neu'n cael eu hadolygu ar gyfer gorsafoedd yng Nghymru, dylid rhoi ystyriaeth i natur ddwyieithog Cymru a phwysigrwydd y Gymraeg yng nghyd-destun y nod sydd gan Lywodraeth Cymru o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 drwy bennu yn y cytundeb y bydd nifer penodol o oriau'n cael eu darlledu yn Gymraeg ynghyd â datganiad am gynnwys ar y we yn Gymraeg, megis testun, ffrydiau a chlipiau fideo.

Dylid gosod amrywiaeth ieithyddol, yn enwedig o ran y Gymraeg mewn gwasanaethau i Gymru, fel targed wrth ddyfarnu a rheoleiddio gwasanaethau i Gymru.